

Bülent Ecevit Üniversitesi'nde Engelli Öğrenci Biriminin Yeniden Yapılandırılması

Reorganization of Students Disability Support Unit in Bülent Ecevit University

Hakan KALYON

ÖZ

Üniversiteler, bilimin ve bilginin özgürce üretildiği, özgürce paylaşılabilirdiği merkezlerdir. Bu merkezlerde eğitim ve öğretim faaliyetlerinden istifade eden hedef kitlenin içerisinde engellilerin de bulunması muhtemeldir. Engelliler açısından da bilgiye ve eğitim olanaklarına ulaşmada yaşanan ve “bireylerin kişisel özelliklerinden kaynaklanmayan ve hakkaniyetli olmayan farklılıklar” olarak tanımlanan eşitsizliklerin giderilmesi, ülkemiz için de vazgeçilemez bir hedefi niteliğindedir

Kendini gerçekleştirmek insanoğlunun ihtiyaçları içinde en üst basamağı ifade etmektedir. Özellikle 21. yüzyıl toplum düzeninde, hayattan beklentilerini tümünden karşılamayı amaç edinmiş engelliler, her yönden desteklenmelidir.

Genç ve dinamik bir nüfusa sahip olan ülkemizde, yükseköğretime ulaşan ve mezun olan öğrenci sayısında 2000’li yıllarda önemli bir artış olmuştur. 2000 yılında 97 engelli öğrenci üniversitelerimizden mezun olmuşken; bu sayı 2008 yılında 410’a, 2009 yılında 1090’a ulaşmıştır. 2011 yılı itibarıyla 3584 engelli öğrenci üniversitelerimizde eğitim öğretimini sürdürmektedir.

Engelli bireylerin eğitimleri ile ilgili olarak başlayan yasal değişiklikler sürecindeki en önemli örneklerden biri “Yükseköğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği”dir. Yönetmeliğin amacı, yükseköğrenim gören engelli öğrencilerin, öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için önlemler almaktır. İlgili mevzuat çerçevesinde üniversitemiz bünyesindeki Özürlü Öğrenci Birimi yeniden yapılandırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Üniversite, Engelli öğrenci, Yeniden yapılandırma, Engelli öğrenci birimi

ABSTRACT

Universities are the centers where science and knowledge can be produced and shared freely. In these centers, it is probable that disabled people can be in the audience and benefit from these training and education activities. Therefore, removing inequalities defined as “inequitable differences of individuals not caused by personal characteristics” and solving problems in accessing information and education is an indispensable target for our country.

The highest step among the needs of the human beings is self-perform. Especially, in the social order of 21st century, the disabled people who aim to meet the expectations of life should be supported allover.

Turkey has a young and dynamic population; there is a significant increase in the number of the disabled students who reach and graduate from higher education in 2000s. In 2000, 97 disabled students graduated from universities and this number reached 410 in 2008 and 1090 in 2009. Number of disabled students in the Universities of Turkey reached 3584 in 2011.

One of the most important examples in the process of legislative changes about the education of disabled people is the “Institutions of Higher Education Disabled People Consultation and Coordination Regulation.” The purpose of the regulation is to take steps in order to ease the education lives of the disabled people in higher education. In the context of applicable law, the unit of disabled students is restructured at Bülent Ecevit University.

Keywords: University, Disabled student, Reorganization, Disability support unit

Hakan KALYON (✉)

Bülent Ecevit Üniversitesi, Devrek Meslek Yüksekokulu, Zonguldak, Türkiye
Bülent Ecevit University, Devrek Vocational High School, Zonguldak, Turkey
hakankalyon@yahoo.com

Geliş Tarihi/Received : 13.03.2012

Kabul Tarihi/Accepted : 21.04.2012

GİRİŞ

Eşitsizlik, “bireylerin kişisel özelliklerinden kaynaklanmayan ve hakkaniyetli olmayan farklılıklar olarak” tanımlanabilir. Dolayısıyla, bilgiye ve eğitim olanaklarına ulaşmada yaşanan eşitsizliklerin giderilmesi, çağdaş toplumlar düzeyine ulaşmaya adım adım ilerlemekte olan ülkemiz için de vazgeçilemez bir hedef niteliğindedir. Bu anlamda, söz konusu eşitsizliklerin giderilmesi toplumda yer alan tüm kesimlerin çeşitli sorumlulukları almasını gerektiren bir süreçtir.

Engelliler, gerek kendilerine özgü sağlık sorunları, gerekse genel nüfusa oranları ile özellikli ve öncelikli bir gruptur. Onların, sağlık, eğitim gibi temel haklardan diğer bireyler düzeyinde yararlanabilmeleri, meslek sahibi olmaları, iş olanaklarına kavuşmaları sadece toplumsal bir sorumluluğumuz olmanın ötesinde; aynı zamanda toplumumuzun eğitim ve sağlık düzeyini yükseltecek, toplumsal barış ve sosyal refaha katkı sağlayacak bir unsurdur (Kalyon, Ocaççı & Ayıoğlu, 2003). Aynı zamanda günümüzde engellilerin toplumsal ve sosyal yaşama tam ve eşit katılımı, sosyal devletin varlığını ve işlerliğini gösteren ölçütlerden biri olarak kabul edilmektedir.

TANIMLAR

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Haziran 1983 tarih ve 159 sayılı “Sakatların Mesleki Rehabilitasyonu ve İstihdamı” sözleşmesinin 1. maddesinde “engelli” kavramı yerine “sakat” ifadesi kullanılmaktadır. Bu ifade sözleşmede, “kendisine uygun bir iş temini, bu işin muhafazası ve kendisinin içinde ilerleyebilme konusundaki beklentileri, kabul edilmiş fiziksel veya zihinsel bir özür sonucunda önemli ölçüde azalmış olan birey” (ILO, 2008:) olarak tanımlanmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü, “sakatlık” kavramı için birbirinden farklı üç ayrı kategoride tanım geliştirilmiştir. Söz konusu örgüte göre;

Yetersizlik (Impairment) : Sağlık bakımından psikolojik, fizyolojik ve anatomik (fiziksel) yapı ve fonksiyonlardaki eksiklik, anormallik,

Özürlülük (Disabilty) : Bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmekteki kısıtlılık veya yetersizlik,

Engellilik (Handicap) : Bir yetersizlik veya özür nedeni ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilmemesi hâli olarak tanımlanmaktadır (WHO ICDH-I / 1980).

ÜNİVERSİTELERİMİZDE DURUM

Üniversiteler, bilimin ve bilginin özgürce üretildiği ve paylaşılabilir olduğu merkezlerdir. Bilimi ve bilgiyi üretecek kişinin özgürlüğü yaşamsal önemde olmakla birlikte, bilginin kendisi de, bilgiyi alacak olan kişi de aynı şekilde özgür olmalıdır. Bilgiye ulaşmak ve öğrenmek, daha geniş anlamda eğitim almak doğuştan kazanılmış bir insan hakkıdır. Herkesin özgür ve eşit biçimde bu hakkını kullanabilmesi günümüz çağdaş toplumlarının bir gereksinimidir.

Engellilerin yükseköğretimde yer almasının, sosyal barışın sağlanması, engelli iş gücünden yararlanılması açısından önemli katkılar sağlayacağı kabul edilmektedir.

Üniversiteler bilginin üretildiği, çoğaltıldığı ve yayıldığı kurumlardır. Bunun yanı sıra, öğrencilere profesyonel meslek sahibi olabilmek için gerekli donanımı kazanabilecekleri ortamlar sunar. Ayrım yapılmaksızın toplumun tüm bireylerinin bu ortamlardan istifade edebilecekleri bir düzen sağlanması devletin aslı görevlerinden birisidir. Engellilerin kendilerini gerçekleştirme sürecinde ihtiyaç duydukları nitelikli yükseköğretim olanaklarından yararlanabilmeleri için gerekli yasal düzenlemeler ülkemizde neredeyse tamamlanmak üzeredir. Bunun bir sonucu olarak yükseköğretim kademesine ulaşan ve mezun olan engelli öğrenci sayılarında, özellikle 2000’li yıllarda, düzenli bir artış görülmektedir.

2000 yılında 97 engelli öğrenci üniversitemizden mezun olmuşken; bu sayı 2008 yılında 410’a ve 2009 yılında 1090’a ulaşmıştır. 2011 yılı itibarıyla 3584 engelli öğrenci üniversitemizde eğitim öğretimini sürdürmektedir (AÜ, 2011).

Engelli bireylerin eğitimleri ile ilgili olarak başlayan yasal değişiklikler sürecinde üniversiteleri ilgilendiren en önemli unsur “Yükseköğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği”dir. Yapılan düzenlemeler bir bakıma yükseköğretimde ortaya çıkan ihtiyaçlara yanıt verebilmesi açısından da önem taşımaktadır. Söz konusu yönetmeliğin amacı:

Yükseköğrenim gören özürli öğrencilerin, öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli tedbirleri almak ve bu yönde düzenlemeler yapmak üzere, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulan Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Birimi ile Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ve üniversiteler bünyesinde oluşturulacak özürliülerle ilgili birimlerin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir (YÖK, 2006).

Bu yönetmelik yükseköğretim kurumlarında engelli öğrencilerin sayısal çoğunluğunun artmaya başladığının da önemli bir göstergesidir. Yönetmelikte birimlerin yapısı ve işlevleri de şu şekilde tanımlanmıştır: “Yükseköğretim kurumları tarafından bir rektör yardımcısı sorumluluğunda, özürli öğrencilerin akademik, idari, fiziksel, psikolojik, barınma ve sosyal alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için yapılması gerekenleri belirleyip, yapılacak çalışmalarını planlamak, uygulamak, geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek üzere, mediko-sosyal sağlık, kültür ve spor işleri daire başkanlığına bağlı özürli öğrenciler birimi oluşturulur. Birimin çalışma usul ve esasları yükseköğretim kurumlarınca belirlenir” (YÖK, 2006).

Sözü edilen yönetmelik uyarınca, üniversiteler bünyesinde “Özürlü Öğrenci Birimleri” oluşturulmaya başlanmıştır. Özürlü danışma merkezlerinin görevleri yönetmeliğin 7. maddesi uyarınca; *Yükseköğretim programlarında öğrenim görmek isteyen özürli öğrencilere öğrenim görebilecekleri program hakkında danışmanlık yapmak, üniversitelerin özürli öğrenciler için açılmış yükseköğretim programları listesini, Yükseköğretim Kurulu ve yükseköğretim kurumları ile işbirliği yapmak suretiyle oluşturmak ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınav Kılavuzuna konu ile ilgili hükümleri koymak, Üniversitelerin doğrudan özürli öğrenciler için açılmamış ancak özürli öğrencilerin özürüne göre öğrenim görebileceği yükseköğretim programları listesini Yükseköğretim Kurulu ve yükseköğretim kurumları ile işbirliği*

yapmak suretiyle oluşturmak, *Özürü öğrenciler için açılacak yükseköğretim programlarının belirlenmesinde değerlendirilmek üzere, her yıl yapılan özürü öğrenci başvuru listesi ve değerlendirme sonuçlarını Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirmek* (YÖK, 2006) biçiminde saptanmıştır.

Ülkemizde “Özürü Kanunu” 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. ABD’ de ise, 1988 yılında çıkartılan Engelliler Yasası, engelli kesimden gelen yoğun baskı üzerine 2008’de yeniden ve daha kapsamlı olacak şekilde değiştirilmiştir. Yasalarda olduğu gibi yönetmeliklerde de ihtiyaç duyulan eksikliklerin giderilmesi ve özellikle belli noktaların ön plâna çıkartılması için 2010 yılında “Yükseköğretim Kurumları Özürü Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği”nde önemli bir revizyona gidilmiştir (YÖK, 2010).

Yönetmelikte önceki hâlden farklı olarak, “Özürü Öğrenciler Komisyonunun Yapılanması” ve “Özürü Öğrenci Birimlerinin Görev ve Faaliyet Alanları” konularına da yer verilmiş; bu sayede daha kapsamlı ve ihtiyaca uygun bir yönetmelik meydana getirilmeye çalışılmıştır.

İlgili yönetmeliğin 11. maddesinde engelli öğrenci birimlerinin yapısıyla ilgili olarak şu ifadeler yer almaktadır: “*Yükseköğretim kurumları tarafından bir rektör yardımcısı sorumluluğunda, öğretim elemanları ve ilgili daire başkanlıkları temsilcilerinden oluşan, özürü öğrencilerin akademik, araç-gereç, idari, fiziksel, barınma, sosyal ve benzeri alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için yapılması gerekenleri belirleyip, yapılacak çalışmaları planlamak, uygulamak, geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek üzere, mediko-sosyal sağlık, kültür ve spor işleri daire başkanlığına bağlı özürü öğrenci birimleri oluşturulur. Birimlerin çalışma usul ve esasları yükseköğretim kurumlarınca belirlenir*” (YÖK, 2010).

Yönetmelikte ayrıca, yükseköğretim kurumları bünyesinde kurulacak öğrenci birimlerinin oluşumu da değerlendirilmiş ve bu birimlerin yönetim kurullarında engelli üniversite öğrencilerinin de yer alması gerektiği ifade edilmiştir. Yönetmelikteki bir diğer yenilik ise, özürü öğrenci birimlerinin faaliyetlerinin geniş bir çerçeve ile tespit edilmesidir. Buna bağlı olarak, engelli öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetleri; barınma ve burs olanakları; fiziksel, sosyal ve idari ihtiyaçları gibi konularda kapsamlı bilgiler verilmektedir (YÖK, 2010).

Engelli bireylerin eğitimleri ile ilgili olarak yapılan yasal değişiklikler sürecinde üniversiteleri ilgilendiren en önemli unsur “Yükseköğretim Kurumları Özürü Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği”dir.

Yönetmeliğin ilk hâli 2006 yılında çıkartılmıştır. Amacı, yükseköğretim gören özürü öğrencilerin, öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli tedbirleri almak ve bu yönde düzenlemeler yapmak üzere, ilgili birimlerin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. 2010 yılında meydana gelen yönetmelik değişikliği ile yapılan düzenlemelerin üniversitemizdeki yansımaları birimlerin işleyişi hakkında fikir vereceği için önem taşımaktadır.

Çalışmanın verilerinin elde edilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan ve “araştırılması hedeflenen olgu veya

olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi” (Yıldırım & Şimşek, 2011) olarak tanımlanan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında istifade edilen bir başka yöntem de, üniversitemizde yer alan engelli öğrenci biriminin yapı ve işlevindeki değişimleri tespit etmek maksadıyla kullanılan “gözlem” yöntemidir. Bir veri toplama tekniği olarak gözlemin, genelde taramaya öncülük etmesi maksadıyla yapılabileceği; bunun yanı sıra dokümaner araştırma ve deneysel araştırmayla birlikte ortak olarak da plânlanabileceği kaynaklarda dile getirilmektedir (Bailey, 1987).

ÜNİVERSİTEMİZDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bülent Ecevit Üniversitesi (ZKÜ) Senatosu’nun 2011 yılının Ocak ayında aldığı kararla, kurum bünyesindeki tüm yazışmalarda “özürü” ifadesi yerine “engelli” kavramının kullanılması istenmiştir. Ayrıca yine 2011 yılında, üniversitemiz bünyesindeki engelli öğrencilerin sorunlarının yapıcı ve olabildiğince süratle çözülebilmesi için, “Özürü Öğrenci Birimi”nin yapısı ve işlevi değiştirilerek, “Engelsiz BEÜ (ZKÜ) Birimi”nin kurulması önemli bir dönüm noktasıdır.

“Engelsiz BEÜ (ZKÜ) Birimi”nin kuruluşu ile ilgili 31.01.2011 tarih ve 225 sayılı Rektörlük onayında yer alan amaçlarından bazıları şunlardır:

- Bülent Ecevit Üniversitesi’nin tüm engelli öğrencilerine eğitsel sosyal ve kültürel alanda destek olmak,
- Toplumsal duyarlılıkları ve akademik nitelikli bilinci artırmak,
- Engelli öğrencilerin akademik ve sosyal hayatta önlerine çıkarılan fiziksel ve tutumsal engellerle başa çıkmalarına destek olmak,
- Üniversitemizde çalışan engelli personel ile ilgili hizmetler için gereksinimleri belirleme çalışmaları yapmak.

Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde 2006 yılında kurulan “Özürü Öğrenci Birimi”nin 2011 yılı başına dek, çalışma usul ve esaslarını belirleyen bir yönergesi bulunmamaktadır. Bu eksikliği ortadan kaldırmak için Mart 2011 tarihinde “Bülent Ecevit Engelsiz BEÜ Birimi Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi”nin taslak hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Taslağı hazırlanan yönerge 31.03.2011 tarih ve 2011/04-6 sayılı senato kararı ile kabul edilmiştir.

Engelsiz BEÜ Birimi’nin yapılanması tamamlanmadan önce birimin internet sayfasının içeriğinin son derece sınırlı ve yetersiz olduğu gözlenmiştir. Yapılandırma çalışmaları kapsamında birimin internet sayfasının içeriğinin zenginleştirilmesi ve işlevsel hâle getirilmesi hususunda çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar sonucunda internet sitesi, “çalışmalar, etkinlikler, mevzuat, iletişim ve faydalı bağlantılar” gibi linkleri ile “<http://engelsiz.karaelmas.edu.tr/v2/index.php>” adresinden hizmet vermektedir. Sitenin günlük ortalama ziyaretçi sayısı 80 civarında olup, son altı ay içerisinde 14500 dolayında ziyaretçi tarafından erişilmiştir.

Birimin resmî yazışmaları Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı tarafından yapılmaktadır. Yazışmalar Sağlık Kültür Spor Dairesi Başkanlığınca ilgili rektör yardımcısına arz edilmekte ve sonuçlandırılmaktadır.

Kayıt stratejileri yükseköğretime erişen engelli öğrencinin daha kayıt olmadan gerekli çalışmaların ve sunulacak hizmetlerin sağlıklı bir biçimde yürütülmesinin sağlanması bakımından önem arz etmektedir. Yeniden yapılandırma sürecinden önce birimde görülen eksiklerden bir diğeri de, herhangi bir engelli öğrenci kayıt stratejisinin bulunmamasıdır.

2011-2012 Akademik yılı başında Bülent Ecevit Üniversitesi'ne kayıt yaptıracak engelli öğrenciler için Engelsiz BEÜ kayıt stratejisi belirlenmiş ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na gönderilmiştir. Bu tarihten itibaren ilgili strateji doğrultusunda çalışmalar sürdürülmektedir. Bu strateji 3 ana başlıkta toplanmıştır.

- **Strateji 1:** Üniversitemize 2011-2012 Akademik yılında kayıt yaptırmaya hak kazanacak öğrencilerimiz için, 2011 Eylül ayı başında Engelsiz BEÜ Yönetim Kurulu ve Engelsiz BEÜ temsilcileri ile bir dönem başı toplantısı yapılması plânlanmaktadır. Koordinatörlük tarafından tüm kayıt büroları bilgilendirilecektir.
- **Strateji 2:** Kayıt sırasında "Engelsiz BEÜ Öğrenci Kayıt Formu"nun engelli öğrenciler tarafından doldurulması teşvik edilerek, alınması gereken tedbirlerin önceden belirlenmesi yoluna gidilecektir.
- **Strateji 3:** Kayıt tarihlerinde tüm kayıt büroları tek tek Engelsiz BEÜ Koordinatörü tarafından ziyaret edilerek, ortaya çıkması muhtemel problemlerin önüne geçilmesine çalışılacaktır

Her üç strateji de 25 Ağustos 2011'deki Öğrenci İşleri Kayıt Genel Toplantısı'nda görüşülerek uygulamaya geçirilmiştir. Kaydolun tüm öğrencilere birimiz tanıtılmış, tüm kayıt büroları birimiz ile uyum içinde çalışmıştır. BEÜ Engelli Öğrenci kayıt stratejisinin önümüzdeki yıllarda da devam etmesi planlanmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'nun 2010 yılında yayımladığı yönetmeliğin 12. maddesinin 12/ç bendinde, "*Özürlülük alanında bilinç ve duyarlılık düzeyini artırmak için program ve projeler geliştirmek, seminer, konferans ve benzeri faaliyetler düzenlemek*" (YÖK, 2010) ifadesi yer almaktadır. Bu bağlamda Bülent Ecevit Üniversitesi'nin tüm birimlerinde 2011 yılında sekiz haftalık bir program hazırlanmış, bütün kampüslerimiz program dâhilinde ziyaret edilerek, sekiz bilgilendirme ve farkındalık toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantılarda engelli öğrencilerimizin istek ve beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Sözü edilen yönetmeliğin 12. maddesinde yer alan "*Üniversite yerleşkesinin ve yerleşkede bulunan yapılar ile açık alanların özürlü öğrenciler için ulaşılabilir olmasını sağlamak*" (YÖK, 2010) hükmü uyarınca, 2011 yılında 8 Mart-29 Nisan tarihleri arasındaki sekiz haftada 35 birim değerlendirme programına alınmıştır. Ardından "BEÜ Fiziksel İmkânlar Tespit ve Değerlendirme Raporu" ve "BEÜ Fiziksel İmkânlar Öneri Raporu" hazırlanıp Rektörlük makamına arz edilmiştir ve ilgili tüm

birimlere gönderilmiştir. Rapora bağlı olarak, Merkez Kampüs'ten başlanarak eski binalarımızın mimari engellerinin ve merdivenlerin düzenlenmesine, gerekli yerlere rampalar yapılmasına başlanmıştır. Ayrıca Rektörlük binasının asansörü her katta duracak biçimde yeniden düzeltilmiş; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde yeni bir asansör hizmete sokulmuştur. Engelli araç otoparkı yapılması sözü edilen fakülte'deki konuyla ilgili düzenlemelerden bir diğeri'dir.

BEÜ Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Yüksekokulu'nda görme engelli öğrenciler için sesli kartı da bulunan bir asansör hizmete sokulmuştur. Engelli araç park yeri düzenlenen bir başka birim de BEÜ Devrek Meslek Yüksekokulu olmuştur. Yine bu meslek yüksekokulu bünyesindeki spor salonunun engelli öğrencilere hizmet verebilmesi için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Merkez Kampüste yer alan kütüphane binası Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı tarafından engelliler için erişim problemi olmayacak biçimde yeniden inşa edilmiştir. Görme engeli olan öğrenciler için sesli kütüphane hizmete sokulmuştur. Gerekli cihaz ve programların satın alınması ile görme engeli olan bireylerin de kütüphane hizmetlerinden kolaylıkla istifade edebilmeleri sağlanmıştır.

2011 yılında üniversite genelinde özürlülük konusunda seminerler, konferanslar ve benzer faaliyetler düzenlenmesi çalışma programına alınmıştır. Bu faaliyetleri gerçekleştirme hususunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, YÖK, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve diğer üniversitelerle işbirliği yapılmıştır. ÖZEV Vakfı ile başarı öyküleri 01.12.2011 ve "Engelsiz Aslanlar" isimli söyleşi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile müştereken 29.12.2011 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Engelsiz BEÜ Birim Koordinatörlüğü tüm hizmetlerinin sağlıklı biçimde yürütülmesi için Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığında tahsis edilen geçici büroda faaliyetini sürdürmektedir.

Bülent Ecevit Üniversitesi'nde 2011-2012 akademik yılında eğitim-öğretimi sürdüren ve engel gruplarına göre aşağıdaki şekilde dağılan toplam 20 öğrenci bulunmaktadır:

- 9 fiziksel engelli
- 5 görme engelli
- 5 işitme engelli
- 1 kronik engelli

Bu öğrenciler ile birlikte engelli personelimize ve dış paydaşlarımıza sunulan hizmetler, harcanan emek ve yatırımlar; konuyla ilgili herkes tarafından yasal bir sorumluluktan öte sosyal bir sorumluluk olarak kabul edilmektedir.

Üniversitemiz tarafından düzenlenen 14. Bahar Şenlikleri'nde, Birimiz standı bir hafta boyunca yoğun ilgi görmüş; birimiz tanıtım broşürü dağıtılmış, farkındalık faaliyetleri düzenlenmiş, Sayın Rektörümüz de standımızı ziyaret etmişlerdir.

Üniversitemiz ve Birimiz, engelsiz üniversitelerin oluşumu yönünde bölgesel işbirliğine de büyük önem vermektedir. Engelli Öğrenci Birimleri I. Bölgesel Toplantısı Bartın Üniversitesi ev sahipliğinde 02.08.2011 tarihinde Bartın'da yapılmış

olup; toplantıya Bartın Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Koordinatörleri katılmışlardır (Kampüsün Sesi, Eylül-Ekim 2011).

II. Bölgesel Toplantı 06.04.2012 tarihinde üniversitemiz ev sahipliğinde Zonguldak'ta yapılmıştır. Toplantıya Bülent Ecevit Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Engelsiz Üniversite birimleri katılmışlardır.

Bunların dışında öğrenci gereksinimlerinin belirlenmesi, farklı engel gruplarından iletilecek taleplerin değerlendirilmesi ve imkânlar ölçüsünde karşılanabilmesi, maddi güçlüğü bulunan engelli öğrencilerin kısmî zamanlı öğrenci çalıştırma programından yararlandırılması (2011-2012 akademik yılında 5 öğrenci) sağlanmıştır. Bunların yanı sıra, o yardımcı araç gereçlerin temini yönünde çalışmalarda bulunmak ve ihtiyaç duyulduğunda sınavlar için okuyucu yetiştirme gerçekleştirme imkânımız bulunan faaliyetler arasında sayılabilir.

Üniversitemizde eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürüldüğü birimlerin sorumluları ile Engelsiz BEÜ Birimi'nin işbirliğinin artırılmasına çalışılmaktadır. Basın yoluyla birimimizin paydaşları ile iletişiminin artırılmasında da Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Koordinatörlüğü'nden destek alınmaktadır. BEÜ Üniversitesi Engelsiz BEÜ Birimi'nin çalışmaları bizzat rektör Prof. Dr. Mahmut ÖZER tarafından yerel ve ulusal basınla da paylaşılmaktadır. Örneğin; Dünya özürülüler gününde tüm dünyada ve ülkemizde engelliler üzerine farkındalığı arttırmaya, sorunlarına çözüm üretmeye ve engellilerin topluma tam olarak katılımlarını sağlamaya yönelik etkinliklerin yapıldığı bir gündür. Engellilik, kültürel bir tanımlama olup zihinsel ya da fiziksel bir sakatlıktan daha çok, bir 'engellenmişliği' ifade etmektedir. Engeller zihinlerde, fiziksel ortamlarda ya da temel hakların kullanılmasında ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda 'engelli birey' tanımlamasının çok doğru bir tanımlama olmadığını, bunun yerine 'engellenmiş birey' tanımlamasının daha doğru bir tanımlama olduğunu düşünüyorum." (Demokrat, 2011; Haber 3, 2011).

Yine bir panel konuşmasında; "Elbette bilgiyi ve bilimi öğretecek öğrencilerimiz de özgür olmalıdır. Bu noktada engel aslında insandaki bir eksikliğe değil o insanın yaşamını kısıtlamaya yönelik düşünce ve tutumlardaki eksikliğe işaret etmektedir. Engelsiz BEÜ olma yolunda kararlı bir şekilde ilerlemekteyiz. Kampüslerimizin tümündeki fiziki şartları engeli olan bireylerin rahat yaşayabileceği bir ortama getirmek için başlatılan çalışmalarımız, gerek üniversitede gerek dışarıda engellilere olan ön yargıları yıkmak için devam etmektedir. Uzunmeşmet Engelliler Okulu'nda okuyan 50 engelli öğrenciye genel sağlık taraması yaptık. Bu hizmetleri giderek arttıracğız. Ereğli Eğitim Fakültemizin özel eğitim bölümü bu yıl öğrenci kabul ederek zihinsel engellilere eğitim verecek öğretmenlerimizi yetiştirmeye başladı. Bu bölümün kapasitesini arttırmak için çalışmalara başladık" (Özer, 2011).

Üniversitemiz tarafından çıkartılan "Kampüsün Sesi" gazetesini Engelsiz BEÜ Biriminin faaliyetlerine neredeyse her sayısında yer vermektedir (Kalyon, 2011). Tüm bu basın yayın desteğini

sağlayan Basın yayın ve Halkla İlişkiler Koordinatörlüğü desteği de motive edici bir unsurdur.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesinin 9. Maddesi 1. Bendinde, "Taraf devletler, engellilerin bağımsız yaşamlarının ve toplumun tüm alanlarına tam katılımının sağlanması ve engellilerin diğerleriyle eşit bir şekilde fiziksel çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojisi ve sistemi dahil bilgiye ve iletişime, hem kırsal hem de kentsel bölgelerde halka açık olan veya halka sunulan diğer tesislere ve hizmetlere erişiminin sağlanması için uygun tedbirleri almalıdır. Bu tedbirler erişime yönelik engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içermelidir. Bu tedbirler aşağıda belirtilen yerler ve hizmetler bakımından da geçerlidir: (a) Binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve işyerleri dahil diğer kapalı ve açık tesisler; (b) Elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dahil olmak üzere, bilgi ve iletişim araçları ve diğer hizmetler" (TBMM, 2008), ifadesi yer almaktadır. Erişilebilirlik çalışmaları 07.07.2012 tarihine kadar tamamlanması kanun ile emredilen yasal bir zorunluluk olmakla beraber, üniversitenin doğası gereği "herkes için" erişilebilir olması durumu bir beklentiyi ifade etmektedir. Bu amaçla fiziki coğrafyadan kaynaklanan "engellerin" bir an önce kaldırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda yaptığımız doküman incelemesinde Engelsiz BEÜ'nin çalışmalarına üniversitemiz bünyesinde faaliyet gösteren tüm birimlerin aynı hassasiyet içerisinde olduğu ve birimin çalışmalarını desteklediğini görmek mutluluk vericidir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Üniversitemizde engelliler için yapılmaya başlanılan tüm bu fiziksel dönüşümlerin ve erişilebilirlik çalışmalarının yanı sıra, önemli bir vizyon değişikliği de söz konusudur. Çalışmalarımızın hayata geçmesinde geçerli olan soru "gerekli mi?" den "yeterli mi?" sorusunu karşılar hâle gelmektedir.

Engelsiz BEÜ Birimi olarak en büyük şansımız öğrencilerimizin, akademik ve idari personelimizin engelliler konusundaki fiziksel ve sosyal anlayış değişikliğine desteğini çok üst seviyede göstermiş olmasıdır.

Üniversitedeki engelli bireylerin gereksinimlerinin karşılanması için "Özürlü Öğrenci Biriminin" "Engelsiz BEÜ" olarak yeniden organizasyonu, yönetmelik değişikliği ile birlikte üniversitenin vizyon değişikliğinin bir ifadesi olarak görülebilir. Bu tür yeniden yapılandırma ve yeni birim kurma çalışmalarına da başarılı bir çalışma olarak önerilebilir, üzerinde araştırma ve çalışmalar yapılabilir.

TEŞEKKÜR

Bülent Ecevit Üniversitesi Engelsiz BEÜ Birimi'nin yeniden organizasyonunda verdikleri destekleri için; Üniversitemiz Rektörü Sayın Prof. Dr. Mahmut ÖZER'e, birimize yakın ilgi gösteren Rektör Yardımcımız Sayın Prof. Dr. M. Haluk GÜVEN'e, olumlu yönde motivasyonları ve desteklerinden dolayı Rektör Danışmanı Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa GÜMÜŞ'e, bu çalışmanın redaksiyonundaki emeği için Sayın Okt. C. Can ÇAKMAKÇI'ya teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

- Ankara Üniversitesi Engelsiz Ankara Üniversitesi Birimi. (2011). *V. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı Programı*. Retrieved from <http://engelsiz.ankara.edu.tr/besincicalistay/index.php?view=program>.
- Bailey, K. (1987). *Methods of social research*. 3. Edition. London: Collier Macmillan Publishers.
- Demokrat (Aralık, 2010). Özer M.; *Engeller aşılabılır*. Retrieved from <http://www.ereglidtv.net/haberler.asp?haber=40911>.
- Haber 3, (Aralık, 2010). Özer M. *Dünya Özürlüler Günü Engeller aşılabılır* 03 Aralık 2010. Retrieved from <http://www.haber3.com/zku-rektoru-ozerden-3-aralik-dunya-engelliler-gunu-mesaji-1096873h.htm#ixzz1sNNtcKhY17804>.2012.
- Kampüsün Sesi (Eylül- Ekim 2011) *Engelsiz BEÜ' I. Bölgesel Toplantı, Kampüsün Sesi*. s. 23. Retrieved from <http://tr.karaelmas.edu.tr/kampusunesesi/Sayi5/#/0>.
- Kalyon, H. (Mart-Nisan 2011). Dünyaya ve üniversiteye engellilerin penceresinden bakabilmek. *Kampüsün Sesi*, 15.
- Kalyon, H., Ocakçı, A., & Ayoğlu F. N. (2003, 23-26 Eylül). *Zonguldak il merkezinde kamuda çalışan özürllülere ait sosyodemografik özellikler*. III İş Sağlığı ve İşyeri Hemşireliği Sempozyumu Kitabı, Zonguldak.
- Maslow, A.H. (1943). *A Theory of Human Motivation* Originally Published in *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Özer, M. (2011). *ÖZEV ve Zonguldak Karaelmas Üniversitesi' Özel Eğitim ve Özel Gereksinimli Bireye Sahip Ailelerin Kaygı Durumları'* paneli. Retrieved from <http://www.engelliler.biz/forum/archive/index.php/t-65939.html>.
- TBMM (2008). *Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi*. Retrieved from http://www.ozida.gov.tr/ulasilabilirlik/Belgeler/2_MEVZUATSTANDART/ULUSLARARASI_SOZLESME/BM_ENGELLILIKLARI/SOZLESMESI.pdf.
- Uluslararası Çalışma Örgütü. (2008). *Sakatların Mesleki Rehabilitasyon ve İstihdamı Hakkında Sözleşme*. Retrieved from <http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/about/soz159.htm>.
- World Health Organization. (1980). *International Classification of Impairment, Disabilities and Handicaps*. Retrieved from <http://www.aihw.gov.au/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=6442455478>.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği. (20 Haziran 2006-Mülga). *Resmi Gazete*. Sayı: 26204.
- Yükseköğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği. (14 Ağustos 2010). *Resmi Gazete*. Sayı: 27672.